

PM Rotel IX (Dnr KS 2020/160)

Vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030

Remiss från Regional utveckling och samverkan i miljömålssystemet
Remisstid den 6 mars 2020

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Länsstyrelserna har det regionala uppdraget att stödja kommunerna med underlag i det lokala arbetet med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Länsstyrelserna har, genom samverkansorganet Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet (RUS), tagit fram ett förslag till vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030, och har via Sveriges Kommuner och Regioner tillsänt staden remissen för besvarande.

Vägledningen ska ge stöd och inspiration för ett strategiskt arbete med miljömål och hur detta kopplar till genomförandet av Agenda 2030 på lokal nivå.

Vägledningen behandlar följande områden:

- Det svenska miljömålssystemet och kopplingen till Agenda 2030
- Kommunens roller och hur ett strategiskt hållbarhetsarbete kan skapa nyttor
- Beskrivning av processteg för att utveckla ett miljö- och hållbarhetsprogram
- RUS anger i sin remiss att man önskar svar på följande frågor:
- Upplevs vägledningen som relevant för ert miljö- och hållbarhetsarbete? Lyfts rätt saker fram? Är det något viktigt som saknas?
- Har er kommun något lärande exempel inom något av processtegen som redovisas i vägledningen och som ni vill bidra med till den färdiga versionen av vägledningen?

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskydds nämnden. På grund av den korta remisstiden har stadsledningskontoret och miljöförvaltningen besvarat remissen genom ett gemensamt kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret och miljöförvaltningen anser att vägledningen är ett relevant och användbart dokument som kan ge god vägledning för landets kommuner. Förvaltningarna anser dock att den i större utsträckning borde hantera att ett antal miljö- och klimatmålen kräver regional samordning och samverkan med både staten och näringslivet, samt adressera synergiaspekterna mellan exempelvis miljömålen respektive de sociala målen.

Mina synpunkter

Klimat- och miljöarbetet och Agenda 2030 är grundläggande för en hållbar stadsutveckling. Agendan är ett stöd för att utveckla stadens arbete för social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet, och sedan 2018 arbetar vi i Stockholms stad på lokal nivå för att vara ledande i genomförandet av de 17 globala hållbarhetsmålen. Under året 2019 har därför staden gått igenom ett antal processer för att arbetet med att uppnå målen ska ske inom stadens ordinarie verksamheter, men också för att utveckla en organisationsstruktur som främjar samverkan med näringsliv, myndigheter, civilsamhälle, akademi samt övriga regionala, nationella och internationella aktörer. Genom det nyinrättade rådet för Agenda 2030 får staden också hjälp med att förbättra sin egen styrning mot målen genom rådets granskning av stadens styr- och strategidokument.

För att åstadkomma en utveckling som tydligt styr mot de globala målen behövs beslut och ställningstaganden som drar åt samma håll. I detta omställningsarbete har kommunerna en viktig roll att spela. Det är också centralt att stärka synergier och överbygga stuprör och organisatoriska gränser inom kommunerna och andra verksamheter.

Därför är det positivt att Länsstyrelserna har tagit fram en vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030. Den beskriver processen med att ta fram styrdokument inom området och kan därmed utgöra ett bra stöd för landets kommuner i sitt arbete med hållbarhetens alla dimensioner.

Stockholms stad bidrar gärna till vägledningen genom exempel på strategiskt arbete på lokalnivå.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontoret och miljöförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 4 mars 2020

KATARINA LUHR

Bilaga

Remissen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Torun Boucher och Rashid Mohammed (båda V) enligt följande.

I Vänsterpartiets synpunkter på Stockholms stads Miljöprogram 2020-2023 så konstaterade vi att det var *”tydligt att detta program är en kompromiss mellan att sätta tillväxt eller hållbarhet först. Vi är positiva till en politik som förenar omställning med en hållbar tillväxt, så att människors välfärd säkras så långt det är möjligt. Det finns dock tillfällen där ekonomisk tillväxt och ekologisk hållbarhet kommer i konflikt, och en insikt om det klimatnödläge vi befinner oss i innebär att hållbarheten måste gå före i varje sådant fall”*

Nästan ordagrant samma synpunkt återkommer nu i *”Vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030”* där det konstateras att *”miljön har fått stå tillbaka för ekonomisk tillväxt visar också den årliga uppföljningen av Sveriges miljömål”*. Det är en tämligen försiktig skrivning som pekar på vikten av att upptäcka och hantera målkonflikter. Men även en så försiktig vägning av tillväxtens behov mot planetens möter kritik i Stadsledningskontorets yttrande som anser att vägledningen *”skulle vinna på att ha ett resonemang kring hur tillväxt och stadsutveckling kan användas som motor för att uppnå mål istället för att problematisera detta som målkonflikter”*. I borgarrådet Luhrs synpunkter är det oklart vilka slutsatser som dras, å ena sidan hänvisas till att staden tagit fram ett Agenda 2030 råd för att bättre styra mot målen, å andra sidan hänvisas till kontorens respektive yttranden. Det är nu flera tillfällen då majoriteten uppmärksammas på faran med att låta miljöpolitiken stå tillbaka för näringslivspolitik. Det är den sortens skrivningar som det finns gott om i stadens miljöprogram och som i en uppföljning av Sveriges miljömål visat sig leda till att miljön åter får stå tillbaka för tillväxten. Vi skulle välkomna ett besked – i ord men särskilt i handling – om hur staden hanterar dylik konstruktiv kritik.

Ersättaryttrande gjordes av Sissela Nordling Blanco (Fi) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande.

Remissammanställning

Ärendet

Länsstyrelserna har det regionala uppdraget att stödja kommunerna med underlag i det lokala arbetet med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Länsstyrelserna har, genom samverkansorganet Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet (RUS), tagit fram ett förslag till vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030, och har via Sveriges Kommuner och Regioner tillsänt staden remissen för besvarande.

Vägledningen ska ge stöd och inspiration för ett strategiskt arbete med miljömål och hur detta kopplar till genomförandet av Agenda 2030 på lokal nivå.

Vägledningen behandlar följande områden:

- Det svenska miljömålssystemet och kopplingen till Agenda 2030
- Kommunens roller och hur ett strategiskt hållbarhetsarbete kan skapa nyttor
- Beskrivning av processteg för att utveckla ett miljö- och hållbarhetsprogram
- RUS anger i sin remiss att man önskar svar på följande frågor:
- Upplevs vägledningen som relevant för ert miljö- och hållbarhetsarbete? Lyfts rätt saker fram? Är det något viktigt som saknas?
- Har er kommun något lärande exempel inom något av processtegen som redovisas i vägledningen och som ni vill bidra med till den färdiga versionen av vägledningen?

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö och hälsoskydds nämnden. På grund av den korta remisstiden har stadsledningskontoret och miljöförvaltningen besvarat remissen genom ett gemensamt kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret och miljöförvaltningen

Stadsledningskontorets och miljöförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Av kommunfullmäktiges budget för 2020 framgår att Agenda 2030s globala mål ska ligga till grund för en hållbar utveckling och att Stockholm ska vara ledande i genomförandet av de 17 globala hållbarhetsmålen. Vidare framgår att Stockholms stads miljöarbete ska ske i nära samarbete med invånare, näringsliv, akademi, civilsamhälle och myndigheter. Stockholm ska göras till en stad som kombinerar hög tillväxt, goda livsmiljöer och minimerad miljöpåverkan.

Under 2019 arbetade stadsledningskontoret fram ett förslag till nytt miljöprogram, som nu är på remiss, i enlighet med uppdrag i kommunfullmäktiges budget. Arbetet innehöll förstudie, planering utifrån politiska ambitioner, analyser, målformuleringar och arbete med organisation och genomförande. Programmet relaterar till såväl de globala hållbarhetsmålen i FNs Agenda 2030 som de nationella miljömålen och är utformat för perioden 2020-2023.

Under 2019 genomförde kommunstyrelsen ett arbete kring att organisera stadens arbete med

Agenda 2030. I kommunfullmäktiges budget för 2020 förtydligas att Agenda 2030 ska beaktas i framtagande av styrdokument.

Stadsledningskontoret konstaterar att Stockholms stad under 2019 gått igenom stora delar av den process som den remitterade vägledningen beskriver. Sålunda finns goda förutsättningar att ge återkoppling och förslag till förbättringar på vägledningen.

Enligt stadsledningskontoret är *Vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030* ett relevant, nyttigt och användbart dokument som säkert kan ge god vägledning för landets kommuner. Såväl förutsättningar som processteg är fullständigt beskrivna, och vägledningen är lätt att förstå och ta till sig. Det kan dock konstateras att många kommuner har lång erfarenhet av såväl hållbarhetsprogram som miljöprogram, men att vägledningen kan vara bra då den samlar beskriver processen med att ta fram styrdokument inom området. Vägledningen innehåller goda exempel som kan tjäna som inspiration. Vägledningen skulle dock tjäna på att vara digital så att goda exempel kan uppdateras löpande.

Stadsledningskontoret konstaterar vidare att i beskrivningen av det svenska miljömålssystemet och kopplingen till Agenda 2030 i vägledningen står att miljön har fått stå tillbaka för ekonomisk tillväxt vilket sägs visas av den årliga uppföljningen av Sveriges miljömål där landet endast når två av 16 miljökvalitetsmål. Stadsledningskontoret menar att relationen mellan tillväxt och miljömässig hållbarhet är mer komplex än så vilket bör framgå av vägledningen. Tillväxt i ekonomi och befolkning är en förutsättning för ett aktivt och innovativt miljö- och klimatarbete, likväl som en förutsättning att nå även sociala och ekonomiska mål. Vägledningen skulle vinna på att ha ett resonemang kring hur tillväxt och stadsutveckling kan användas som motor för att uppnå mål istället för att problematisera detta som målkonflikter.

Vidare anser stadsledningskontoret att ett antal frågeställningar av central betydelse inte hanteras i vägledningen. Agenda 2030 anger att målen är odelbara och integrerade. Det är relativt enkelt att sortera de globala mål som har direkt koppling till miljömålen inom en kommun. Den stora utmaningen i arbetet ligger i att förstå synergier mellan exempelvis miljömål och sociala mål och hur olika beslut inom exempelvis miljöområdet påverkar mål inom social hållbarhet. Vägledningen hade med fördel kunnat adressera dessa frågeställningar.

Vägledningen hanterar inte i tillräcklig utsträckning det faktum att ett antal miljö- och klimatmål kräver ett stort mått av regional samordning, samverkan med näringslivet och att statliga styrmedel beslutas. Vägledningen skulle mycket tydligare kunna peka ut behovet av detta och resonera kring hur kommunernas arbete behöver relatera till olika statliga och regionala processer och därmed även kunna utgöra verktyg för den regionala och statliga nivån.

Inför en tryckt eller digital version så kan de illustrativa bilderna i vägledningen utvecklas så att de blir läsbara.

Som ett lärande exempel från Stockholms stad vill stadsledningskontorets bidra till avsnittet om processteg för att utveckla ett miljö- och hållbarhetsprogram. Under processteget att följa upp och utvärdera är ett gott exempel stadens integrering av miljöprogrammet i stadens överordnade system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi, ILS. Denna integrering har sedan två decennier fungerat som stadens miljöledningssystem. I det digitala systemet ska nämnder och bolagsstyrelser i sina verksamhetsplaner redovisa hur de avser att bidra till att staden når de uppsatta målen i miljöprogrammet. De ska också genom uppföljning av mål och indikatorer redovisa hur arbetet går. I tertiärrapporter och verksamhetsberättelser följs miljömålen upp precis som annan verksamhet och budget. För att sprida kunskapen om miljömålen och miljötilståndet finns webbplatsen Stockholms miljöbarometer. Här sammanställs miljödata både från stadens egna miljömätningar och från andra aktörer som analyserar miljön i Stockholm. Här redovisas också stadens miljömål med tydliga bedömningar och indikatorer. På så sätt finns all information samlad för tjänstemän, invånare och olika beslutsfattare.